

anti/anty - lat.; predpona s významom proti

antická architektúra - pozri *grécky chrám, chrám rímsky; grécke antické divadlo, rímske antické divadlo; grécka architektúra, architektúra rímska, rímsky dom; stĺp antický, stĺp dórsky, iónsky, korintský; stĺpový poriadok grécky a rímsky; dórsky, iónsky, korintský sloh; dórsky, iónsky, korintský poriadok, kompozitný poriadok, toskánsky poriadok; opus caementicium/emplekton, long-and-short-work; kladie (Dudák); cella/naos, glatae*

antická dignitas - vznešenosť a dôstojnosť *antických* sôch: zobrazovanie zidealizovaných tvárí bez stôp individuality a citového prežitku, vo vznešených pózach, so splývavým riasením odevov; typická pre klasické obdobie *gréckeho antického umenia* z 5.st.pr.Kr.

antická dráma - *dráma antická*

antická keramika a riad - 1.pozri *alabastron, amfora, arybalos, askos, diatret, hydria, kantharos, kotylé, kráter, kylix, lekkythos, kyathos, lútroforos, mortarium, očné poháre, oinoché, olpé, patera, peliké, pithos, plemochoe, psyktér, rythón, situla, smikros, stamnos, skyfos; keramika grécka, keramika rímska, dipylský sloh, geometrický sloh, diaplónska keramika, tzv. Meidiásov maliar, kolková keramika, terra sigilata, terra nigra, bucchero, fondi d'oro, murriské vázy, kalos (nápis), vázové maliarstvo*

2. pozri *wedgwood*

[http://translate.googleusercontent.com/translate_c?depth=1&ei=yidkUfTuGMndswb8tIGYBQ&hl=sk&prev=/search%3Fq%3DAstragalos%2Bkeramika%26hl%3Dsk%26rlz%3D1C1TEUA_enSK466SK466%26biw%3D1026%26bih%3D513&rurl=translate.google.sk&sl=de&u=http://lexikon.freenet.de/Kylix_\(Gef%25C3%25A4%25C3%259F\)&usg=ALkJrhgiSevncP8Kmq1M4vygqX0zNww](http://translate.googleusercontent.com/translate_c?depth=1&ei=yidkUfTuGMndswb8tIGYBQ&hl=sk&prev=/search%3Fq%3DAstragalos%2Bkeramika%26hl%3Dsk%26rlz%3D1C1TEUA_enSK466SK466%26biw%3D1026%26bih%3D513&rurl=translate.google.sk&sl=de&u=http://lexikon.freenet.de/Kylix_(Gef%25C3%25A4%25C3%259F)&usg=ALkJrhgiSevncP8Kmq1M4vygqX0zNww)

antická kultúra - pozri *grécka antická kultúra*

antická mytológia - pozri *grécka mytológia, rímska mytológia*

antická zelen - *verde antico, medenka*

antické divadlo - pozri *grécke antické divadlo, rímske antické divadlo; koturn*

antické hry - Grécko: pozri *kalokagatia, gymnasion, palaistra, apodytérion; panathénske hry, pentatlon, palé; panhelénske hry: olympijské, pythijské, isthmické a nemejské hry; pozri -machia; periodonikés; porovnaj taurobolion; grécka antická kultúra; kvetiny; dromos*

Rímska ríša: pozri *ludi, luperkálie; cirkus, gladiátor, atlét (pozri koruna)*

antické hudobné nástroje - pozri *grécke hudobné nástroje, rímske hudobné nástroje*

antické umenie - umenie starovekého Grécka a Ríma; pozri *grécke antické umenie, rímske umenie; neskoroantické umenie, helenistické výtvarné umenie, rímske umenie kresťanskej antiky, ranokresťanské umenie; „docere, delactare et, movere“, Museo nazionale (v Neapoli), antikvarium, knižné umenie*

antické sviatky - pozri *Thesmofórie, mystéria*

antické záhrady - v starovekom Grécku pôvodne úžitkové *záhrady* s ovocnými stromami alebo malé kvetinové záhrady pri domoch; v *helenizme* pod vplyvom orientálnych záhrad (pozri *Semiramidine záhrady*) rozsiahle palácové záhrady s využitím záhradnej architektúry (plastiky, *fontány*); *rímske záhrady* pod vplyvom helenistickým: rozsiahle záhradné komplexy okolo *víl*, zvyčajne s terasovým usporiadaním; pozri *parter, rajský dvor*; dopln z hesla Dudák: *atriová záhrada, grécka záhrada, rímska záhrada* a ď.

antickí spisovatelia -

http://en.wikipedia.org/wiki/Category:Ancient_writers

antický - starogrécky, starorímsky; porovnaj *antikizujúci*; pozri *archaické, klasické, helenistické obdobie antického Grécka; Suidas/Suda; kalokagatia; kanonický poriadok; mimus; antika*

antický dom - *dom antický*

antický chrám - *grécky chrám, chrám rímsky; chrám hypertálny*

chrámy sa delia

1.podľa počtu stĺpov na priečeli:

tetrastylos (4 stĺpy)
hexastylos (6 stĺpov)
oktastylos (8 stĺpov)
dekastylos (10 stĺpov)
dodekastylos (12 stĺpov)

2. podľa umiestnenia stĺpov:

in antis
prostylos
amfiprostylos
peripteros
dipteros

antický klobúk - *klobúk antický*

antický kríž - *kríž antický*

antický modul - *modul antický*

antický odev - pozri *exómis, himation, chitón, chlamyda, tunika, peplos/peplum, lacerna, tóga, himation; lorika; pallium, paenula, palla, pallium, paludamentum, pileus, petasos, sagum, flammeum, mamillare, subligaculum*; pozri *odev, móda; grécka antická kultúra*

antický pilier - *pilier antický*

antický purpur - červené indigové farbivo, bromderivát indiga; porovnaj *purpur/nach týrsky/karmazín*

antický stĺp - *stĺp antický*

antidizajn - pozri *Archizoom Associanti*

antidráma - *absurdná dráma*

antifóna - pôvodne spev dvoch hlasov, ktoré sa striedali; striedavý spev *žalmov*; od konca 4.st. sa antifónou začal nazývať aj spev, ktorý bol spievaným predspevákovi a zborom alebo dvoma zbormi pred žalmom alebo po ňom; v stredoveku sa antifónou nazýval aj krátky *liturgický spev* na počesť *Panny Márie* (pozri *mariánsky kult*) a pri príležitosti sviatkov svätých; porovnaj *responzórium*; pozri *spev liturgický*

antifonár - z gréc. anti – „proti“, fóné – „hlas“

-*liturgická kniha* obsahujúca texty *antifón*, t.j. spevov sólových a zborových; tradične s bohatou výzdobou; do katolíckej liturgie spevy prevzaté zo židovskej liturgie 2.st.; spevy bežne používané už v 6.st.; v neskorom stredoveku časť spevov z antifonára začlenená do *graduálu*; najstaršie zachované antifonáre z 9.-10.st., bohato zdobené *ilumináciami* s byzantskými podnetmi, figurálnou výzdobou; bohatá iluminácia zachovaná aj neskoršie v tlačovej podobe; prvá zmienka o oficiálnom antifonárii je od pápeža Gregora I. v 7.st. a najstaršie dochované rukopisy sú z 9.st.; antifonáre sú používané dodnes; pozri *breviár*

Beliana: liturgická kniha obsahujúca *liturgické spevy* s notovým záznamom (pozri *notácia*); v ranokresťanských časoch obsahovala náboženské spevy, omšu a *oficium* (modlitby kňaza); neskôr sa začal antifonár rozlišovať na *graduál* (antiphonariom missae; spevy prednášané od oltára) a na antiphonariom officii, ktoré obsahovalo celé antifóny do *žalmov* a *responzórii* určené na spev tzv. *hodiniek*

Niccolò di ser Sozzo: Nanebovzatie Panny Márie v iniciále V (hárok z antifonára, 1340)

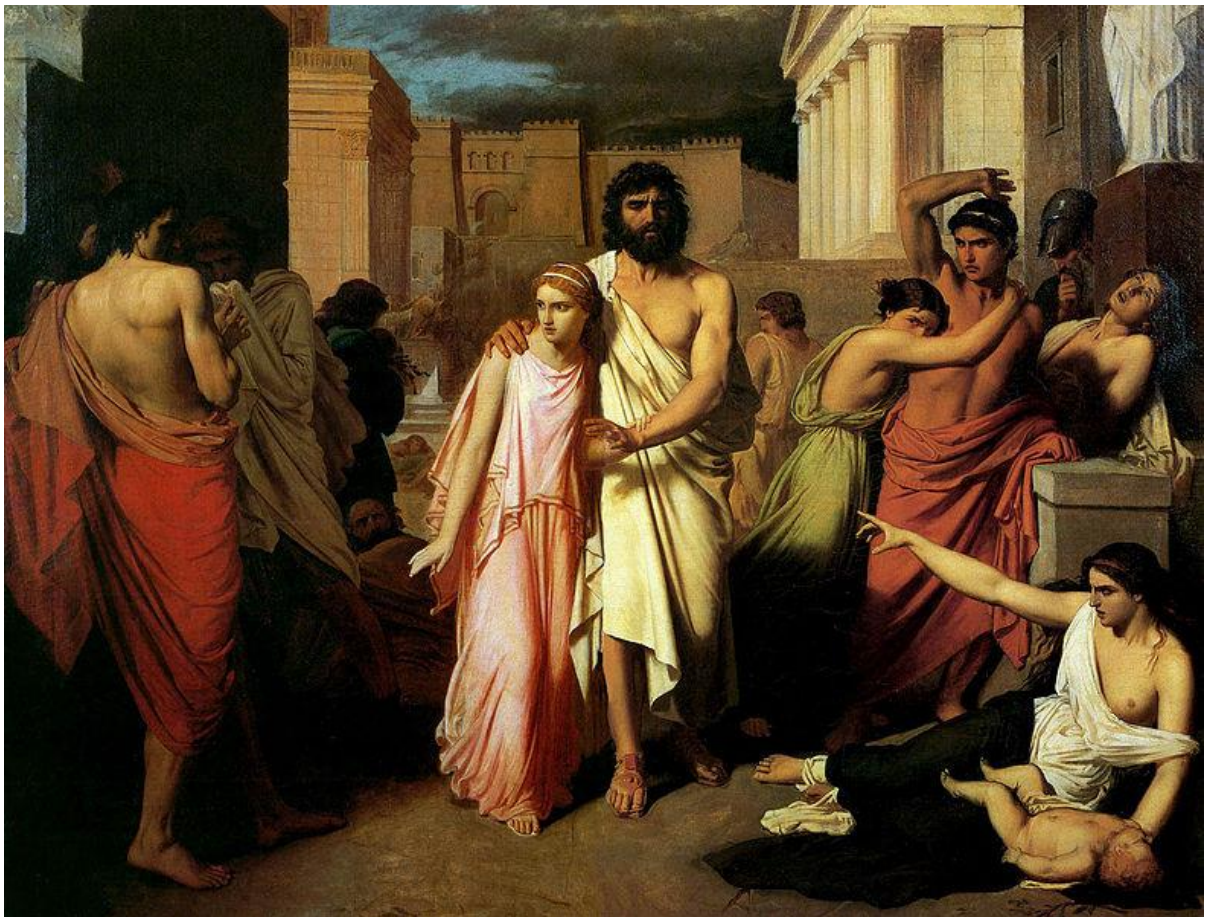
antifonár Sedlecký - Sedlecký antifonár

Antifonár písaře Johánska ze Stříbra - Baleka v súvislosti s heslom *gotický sloh*: ilustrovaný rukopis z poslednej tretiny 14.st. (okolo 1378), predstavujúci jeden z prúdov českej knižnej maľby; pozri dielo literárne

Antigona - gréc. Ἀντιγόνη / Antigóné – „tá, ktorá stojí proti svojim predkom“; 1. postava *gréckej mytológie*, nositeľka konfliktu medzi zákonom štátu a zákonom bohov (morálky, náboženstva); bola to dcérou tébskeho kráľa Oidipa a jeho manželky a matky Iokasty a sestrou Ismeny a bratov Eteokla a Polyneika, ktorí padli v bratovražednom boji o Téby (pozri *sedem proti Tébam*); vzoprela sa príkazu svojho strýka a Oidipovho nástupcu na tróne Kreonta, ktorý pod hrozbou trestu smrti

zakázal pochovať telo jej brata Polyneika; Kreón ju prikázal zaživa pochovať, ona sama v kamennej hrobke spáchala samovraždu; postavu preslávil Sofokles vo svojej rovnomennej tragédii 2. dcéra ftijského kráľa *Eurytiona*, manželka *Pelea*

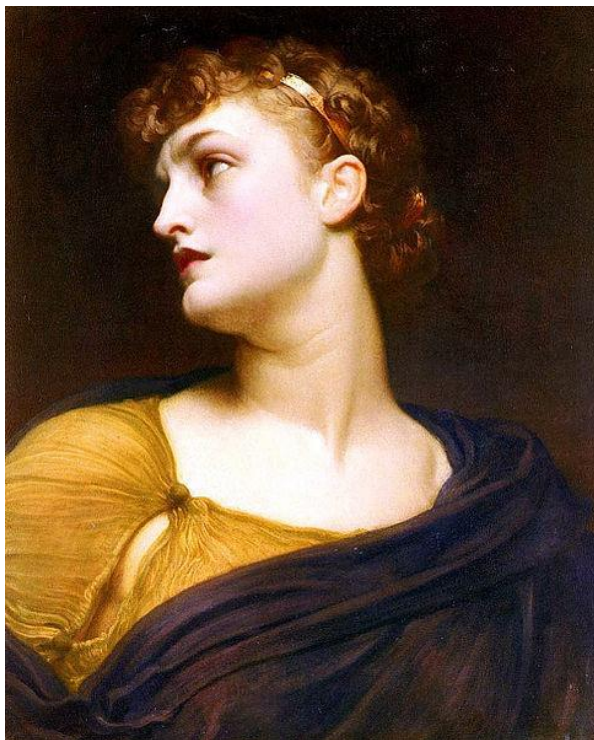
- Antigona je tragédia v piatich dejstvách; bola napísaná gréckym dramatikom Sofoklom; prvýkrát bola hraná v *Aténach* v roku 442 pr.Kr.; dielo Antigona nadväzuje na udalosti v diele „Kráľ Oidipus“ a „Oidipus na Kolóne“; veštec *Teiresiás* varoval kráľa Kreonta, že bohovia sú rozhnevaní jeho nespravodlivým rozsudkom i zaobchádzaním s Polyneikovým telom; kráľa prepadol strach hrozný strach a ponáhlal sa všetko napraviť; Polyneika s riadnym obradom nechal pochovať, ale keď chcel oslobodiť Antigonu, nebola už živá; obesila sa na pohrebnej stuhe; popri nej ašiel telo svojho syna Haimóna, ktorý sa pri pohľade na mŕtvu Antigonu prebodol mečom; matka Haimona Eurydike si potom zo žiaľu vlastnou rukou siahla na život a kráľ Kreon tak žil so svojím žiaľom až do konca života

Ch. Jalabert: Oidipus vyhánaný z Téb. (1842)

N. Lytras: Antigona s mŕtvym Polyneikom (1865)

L. F. Leighton: Antigóna (1882)

Autor neuvedený: Antigona (plagát)

Anti-Hélios - gréc. – „proti Héliovi“; pozri *Héliov stĺp*
antika - z lat. antiquus/antikus – „starý, starobylý“

1. staroveké grécke a rímske umenie (pozri *grécke antické umenie, rímske umenie*), ale dnes pod tento termín zahrňované aj ďalšie stredomorské kultúry, ktoré medzi 8.-6.st.pr.Kr. tvorili kultúrnu jednotu; počiatok kladený už do 14.st.pr.Kr., koniec do 325 (*kresťanstvo* sa stalo štátnym náboženstvom), alebo do 375 (počiatok *sťahovania národov*), alebo 476 (zánik Západorímskej ríše); obdobie starovekého Grécka a Ríma zahrnujúce *dobu bronzovú* (kultúra *Kréty, Mykén, Achajcov*) a *železnú* (od príchodu *Dórov*); jeho predchodcom bola kultúra *Kréty* a *Mykén* v 2.tis.pred Kr.; *Achájci* (*grécke kmene*) okolo 2.tis.pr.Kr. rozvracajú predgrécku kultúru s centrom na Kréte; vytvárajú svoju kultúru, ktorá nadväzuje na *egejskú* tradíciu (Kréta) a rozvíjajú ju v podobe *mykénskej kultúry* (Mykény) 1600-1100 pr.Kr.; s príchodom *Dórov* zaniká mykénska kultúra *Achajcov* a toto dórske obdobie, nakoľko o ňom nie sú písomné správy, sa nazýva obdobím temným (1100-800 pr.Kr.); z týchto čias pochádza vznik mýtov ako spomienok na predošlé achájske a krétske kultúry (*Trója, Labyrint* a ď.); počas tohto obdobia ešte neexistujú štáty; v 12.-9.st.pr.Kr. upadá moc; v *archaickom* období 800-500 pr.Kr., vznikajú mestské štáty *polis* a popri *Dóroch* a *Achajcov* na území *Peloponézu* žijú aj pastierske kmene *Iónovia*; moc gréckych mestských štátov, ktorá vyvrcholila v 5.st.pr.Kr. v *klasickom* období gréckej antickej kultúry; od 2.pol.2.st. v časoch *helenizmu* sa na antickej kultúre podieľal celý Predný východ; *Rimania* obohatili antickú kultúru a rozšírili ju po celej západnej Európe; rozklad antickej civilizácie nastáva v 3.-5.st. a z jej dedičstva čerpajú *Byzancia*, západná Európa (pozri *benediktíni*) a arabská ríša; návratom k antike bola v 16.st. *renesancia*; pozri *egejská kultúra, krétsko-mykénska kultúra, mykénske umenie, mýnojská kultúra, Grécke antické umenie, Rímske umenie, Rímske umenie kresťanskej antiky*

2.zvyčajne v množnom čísle (antiky alebo aj *antikvity*): starogrécke a rímske umelecké diela, najmä sochárske, čítané ako protiklad k stredovekému a súčasnému umeniu

3.v 18.st.: súbor pamiatok zhmotňujúcich *klasický*, t.j. *antický* kultúrny ideál

http://it.wikipedia.org/wiki/Mondo_antico

antika grécka - grécka antika

antika kresťanská - pozri *rímske umenie kresťanskej antiky*

antika rímska - pozri *rímske umenie, rímske umenie kresťanskej antiky; katakomby. kazetovanie*

antikizujúci - napodobňujúci *antiku*, antické umenie; dávajúci niečomu *antický* charakter; príznačné pre *klasicizmus* a smery jemu blízke; vzťah medzi antický a antikizujúci je obdobný ako medzi *klasický* a *klasicizujúci*

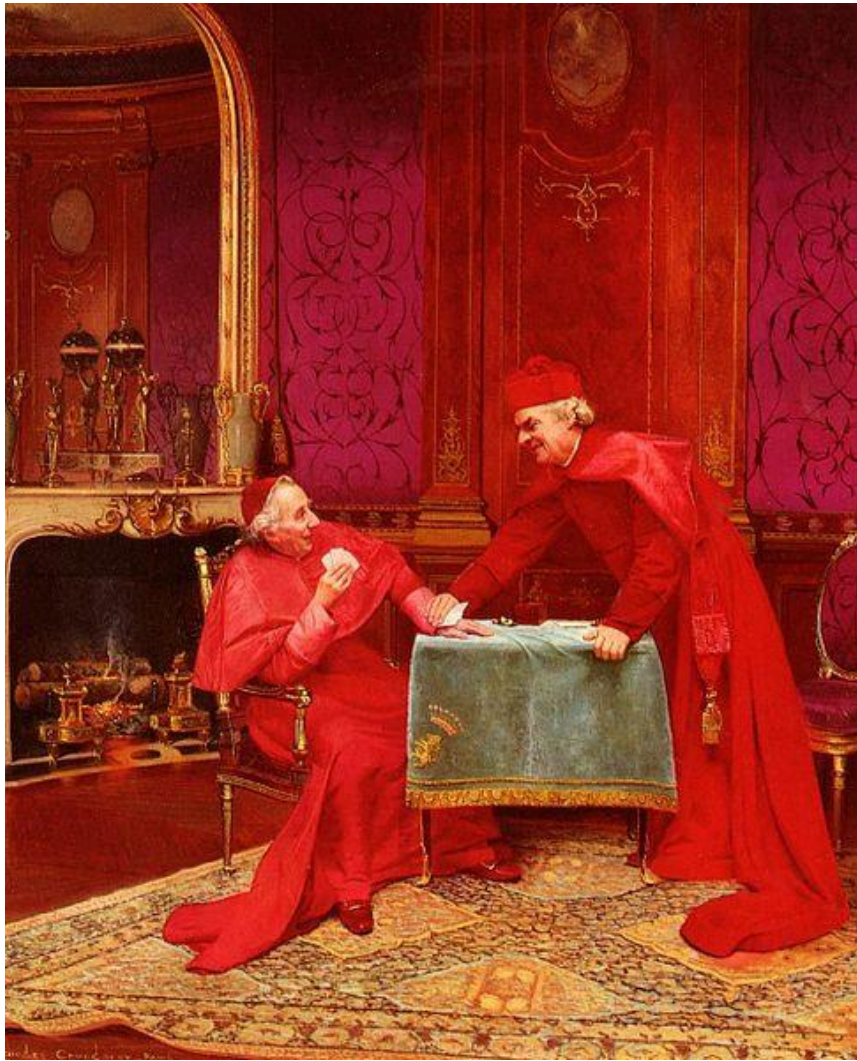
antiklerikálne umenie - žáner umeleckého stvárnenia duchovenstva, najmä rímskokatolíckych kňazov, v nelichotivých súvislostiach; to bolo obzvlášť populárne vo Francúzsku počas 2.pol. 19.st., v čase,

keď antiklerikalizmus ovládol politickú náladu; typické obrazy ukazujú *kardinálov* v ich jasne červenom rúchu zaberajúcich sa v nevhodnými aktivitami vo svojich bohatých súkromných komnatách; v 19.st. a na začiatku 20.st. boli známi svojimi antiklerikálnymi postojmi *F. Bruner*, Georges Croegaert, Charles Édouard Delort, Jehan Georges Vibert, Jules Benoit-Levy a Eduardo Zamacois y Zabala; Masami Teraoka patrí medzi súčasných maliarov produkujúcich antiklerikálne umenie

http://en.wikipedia.org/wiki/Anti-clerical_art
<http://www.payer.de/religionskritik/karikaturen17.htm>
<http://en.wikipedia.org/wiki/Category:Anti-clericalism>
<http://bellezza-storia.livejournal.com/20102.html>

F. Bruner: Non Abiate Paura (1900)

G. Croegaert: Víťazná ruka (1880)

E. Zamacois y Zabala: Návrat do kláštora (1868)

E. von Grützner: Kardinál v prítomnosti spievajúcich a pijúcich Bielych otcov (19.st.)

antiklerikálni umelci - pozri

http://en.wikipedia.org/wiki/Category:Anti-clerical_art
http://es.wikipedia.org/wiki/Categor%C3%ADa:Arte_anticlerical

B

Jules Benoit-Lévy
Francesco Bruner

C

Caprichos
Georges Croegaert

D

Charles Édouard Delort

T

Masami Teraoka

V

Jehan Georges Vibert

Z

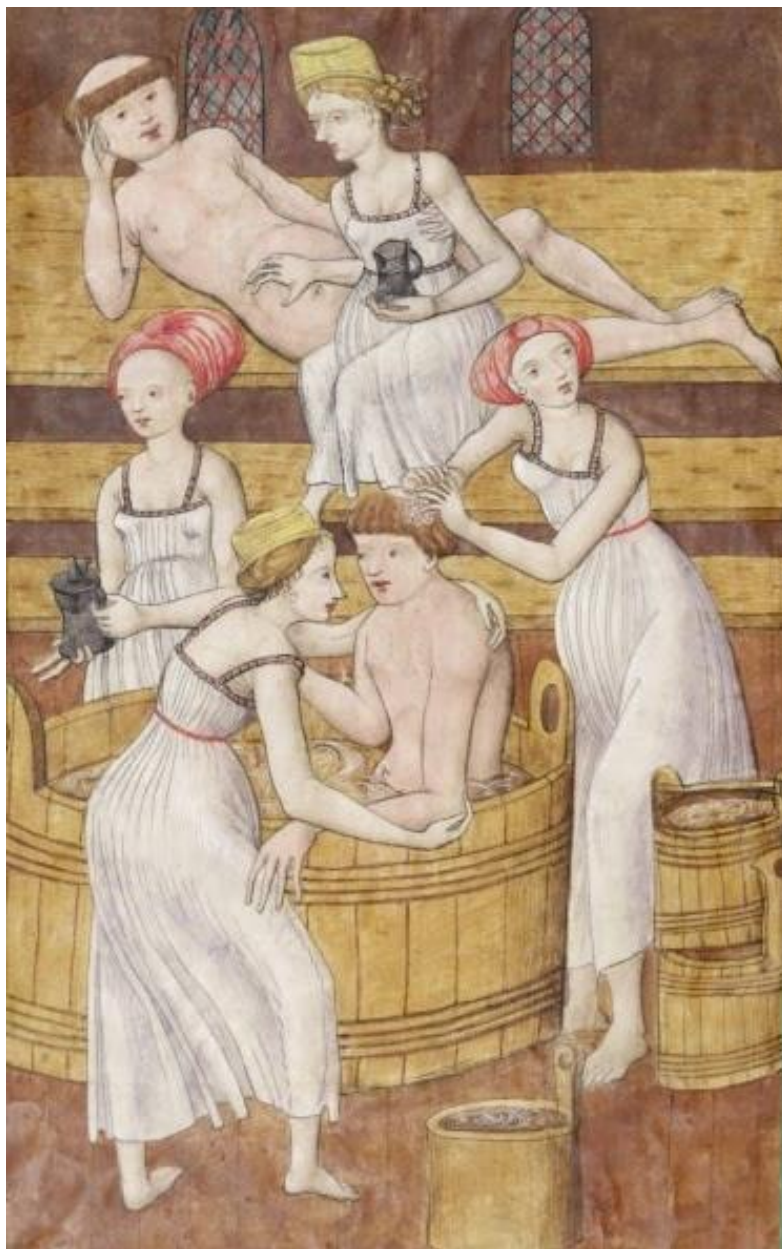
Eduardo Zamacois y Zabala

antiklerikalizmus - pozri *cirkev, reformácia, klerik, Zmeranie Božieho chrámu, M. Luther, L. Cranach st., L. Cranach ml., M. Gerung*

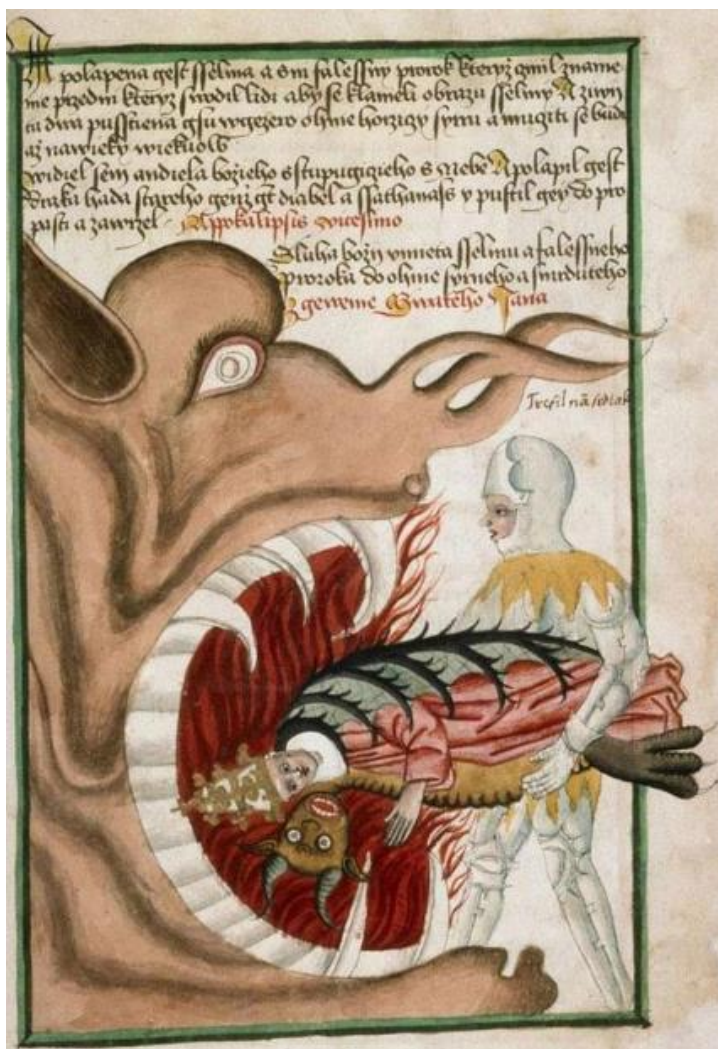
<http://www.payer.de/religionskritik/karikaturen17.htm>
<http://heresyandbeauty.wordpress.com/2010/11/14/matthias-gerung-ant-the-antichrist/>
<http://en.wikipedia.org/wiki/Category:Anti-clericalism>

Márnotravní predstavitelia cirkvi v pazúroch Antikrista (Jenský kódex, prelom 15.-16.st.)

Hriešni mnísi sa oddávajú rozkošiam v kúpeli (Jenský kódex, prelom 15.-16.st.)

Pápež v pažeráku (Jenský kódex, prelom 15.-16.st.)

E. Schön: Poľovačka na mníchov a kňazov

Pápež Alexander VI. (1500)
Pápež Urban VI. (15.st.)

H. Weiditz II.: Klebetné mníšky a diabol (drevorez, 16.st.)

H. Weiditz II.: Cirkevná pýcha (drevoryt, ilustrácia z knihy Phisicke Against Fortune Petrarch, 1532)

H. Weiditz II: Pápeženec korunuje diablove prasa (drevorez, 1531)

M. Gerung: Duchovenstvo hoduje v čeľustiach diabla (drevený ryt, satira na predaj odpustkov, 1536)

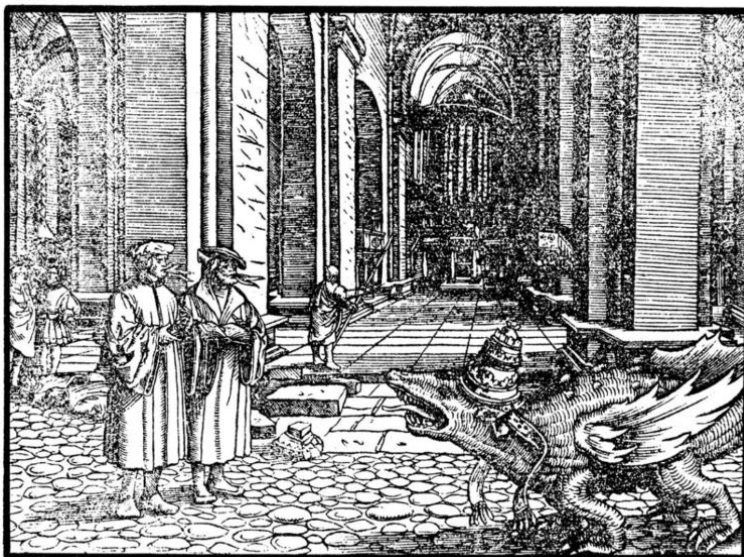
L. Cranach st.: Rímsky pápež ako osol (drevoryt, 1557)

H. Weiditz II: Pápeženec korunuje diablove prasa (drevorez, 1531)

H. Lützelburger podľa návrhu H. Holbeina: Svetlo evanjelia (drevoryt, 1526)

(11,7. Rozlomenie siedmej pečate. Zatrúbenie šiestej poľnice. Zmeranie Božieho chrámu). Dvaja svedkovia a drak (Lutherova Nová zmluva, 1545)

M. Gerung: Lod' Kristova ohrozená neveriacimi a rímskou cirkvou (1548)

M. Gerung: Kristus ženie rímsku cirkev a neveriacich do pekla (2.pol. 16.st.)

M. Gerung: Antikrist na tróne, obklopený predstaviteľmi rímskej cirkvi ako konzultantmi (1548)
M. Gerung: Pád cirkvi (2.pol. 16.st.)

M. Gerung: Cisár víťazí nad pápežom. Helias (Lohengrin) zabíja kňazov Baala (1548)
M. Gerung: Pápež a rímske duchovenstvo v kotle (lept, 1546)

M. Gerung: Pápež a rímske duchovenstvo v potápajúcej sa lodi (1545)

M. Gerung: Pápež a sultán vo voze (2.pol. 16.st.)

M. Gerung: Pápežský lev a turecký medveď (2.pol. 16.st.)

M. Gerung: Rímske duchovenstvo v pekle (1546)

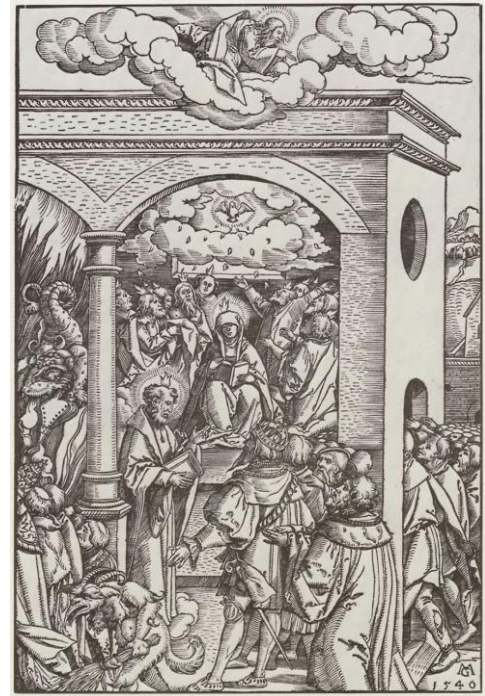
M. Gerung: Najsvätejšia Trojica na trón v nebi a rímske duchovenstvo v pekle (drevoryt, 2.pol. 16.st.)

M. Gerung: Korunovanie pápeža a sultána dvomi diablami (drevoryt, 2.pol. 16.st.)

M. Gerung: Helias (Lohengrin) zabíja kňaza (drevoryt, 2.pol. 16.st.)

M. Gerung: Konfrontácia rímskej cirkvi s neveriacimi s Kristom v pozadí (drevoryt, 2.pol. 16.st.)

M. Gerung: Kázeň Krista a boj veriacich proti neveriacim a rímskemu duchovenstvu (drevoryt, 2.pol. 16.st.)

M. Gerung: Turíce so sv. Petrom a cisárom a pápežom v plameňoch (1546)

M. Gerung: Kázeň Krista, sultán a pápež s bezvercami a katolíkmi v pekle (drevoryt, 2.pol. 16.st.)

M. Gerung: Turci zabíjajú kresťanov. Pápež prenasleduje chudobných (drevoryt, 2.pol. 16.st.)

Antikleia - v gréckej mytológii manželka kráľa Laerta, matka Odysea

Antikrist - z gréc. αντί/anti – „proti“; χριστός/Christos – „Kristus“; „protivník Krista“, „protivník Mesiáša“; Kristov odporca v službách Satana (*kacíři, falošní proroci, za reformácie: pápež, vysoký klérus*); pôvodca všetkých prírodných nešťastí; jeho magickým číslom bolo 666 (*Zjavenie*); zobrazovaný od prelomu tisícročia s korunou, v Kristovom panovníckom plášti; od stredoveku, kedy je v *reformačnom* poňatí zamieňaný s pápežom, žezlo zastupuje metlicu, jablko za mešec s peniazmi,

koruna za čiapku blázna; zobrazovaný aj ako *Chimaira/Chiméra*; ďalšími *atribútmi*: netopier, kométa; *symbolom písmenovým*: grécke písmeno pí (π); v židovskej eschatológii antimesiášom bol *Armilus*, ktorý v bol porovnateľný s kresťanským Antikristom

pozri *leviatan*, *Gog a Magog*; *Beliál*; *ad-Dajjal/al-Masih ad-Dajjal*; *tabuľky antikrista*

Bergdolt: v rámci stredovekého antisemitizmu aj veľkí teológovia počínajúc Hippolytom Rímskym (†235) tvrdili, že Antikrist je židovského pôvodu; bol považovaný za potomka kmeňa Dan a za onoho očakávaného židovského *Mesiáša* (pozri *deň Jahveho*)

-Antikrist v súčasnom kresťanskom výklade označuje bytosť alebo človeka, ktorý je nepriateľom *Ježiša Krista* a tým aj Boha a jeho nasledovníkov; pojem Antikrist býva často nesprávne stotožňovaný iba so *Satanom* či *Luciferom*; *Nový zákon* však Antikrista popisuje nie ako jednu postavu, ale ako celú škálu postáv a používa tento termín ako charakteristiku pre odporcov Boha a Ježiša Krista ako *Božieho syna* (1Jánov 4,3); v ďalších novozákonných knihách (Zjavenie Jána) je Antikrist stotožňovaný s pojmy ako „šelma“ (pozri *Šelma morská*, *Šelma zemská*) alebo *neviestka babylonská*; vďaka týmto konotáciám zo Zjavenia získal Antikrist post bytosti, ktorá na zem príde a bude pôsobiť pred druhým príchodom Krista (pozri *parúzia*) a pokúsi sa (veľmi úspešne) prevziať vládu nad svetom v mene falošnej lásky a humanity; podľa *Matúša* (?) a jasných prorociev sa dokonca bude za Krista vydávať; Antikrist bude nakoniec porazený pri návrate Ježiša Krista a to bude koncom tohto sveta, ktorý nahradí svet nový (pozri *Nový Jeruzalem*)

-v kresťanstve Antikrist alebo antikristi (môže ísť o obecný pojem) nepochádzajú z kruhov nepriateľských kresťanom, ale z cirkvi; to by nemalo udивovať, lebo o škodlivosti zradcov v porovnaní s jasne deklarovanými odporcami je dobre známa z histórie aj súčasnosti; Antikrist ako Kristov protivník hrá v kresťanstve veľmi dôležitú úlohu, hoci negatívneho charakteru; okrem eschatológie je výraz Antikrist hojne používaný ako najväčšia urážka medzi kresťanmi navzájom; týmto označením sa medzi sebou „titulovali“ predstavitelia západných, tak východných cirkví, tak i pápeži počas *schizmy*; v katolíckych kruhoch boli protestanti a ich predstavitelia tiež označení za Antikrista, M. Luther za Antikrista označil Rím a pápežstvo; katolícka cirkev naopak považuje za dielo Antikrista *protestantizmus* ako celok a usilovala sa iné kresťanské vyznania počas histórie vyhladiť alebo obrátiť späť procesom rekatolizácie; niektoré kresťanské skupiny, nech už spojené s katolíctvom alebo protestantizmom, veria, že Antikrist bude *Žid*, konkrétne potomok kmeňa Dan (pozri *dvanásť kmeňov Izraela*); vysvetľujú to dvoma spôsobmi: Dan (v poradí štvrtý syn praotca *Jákoba*) je pripodobňovaný k *hadovi* už počas Jákobovho požehnania synom a had je *emblémom* kmeňa v židovskej tradícii (pričom had je chápaný v kresťanskej tradícii veľmi negatívne), Dan tiež v istom období prepadol modloslužbe

-*svedkovia Jehovovi* definujú pojem Antikrist trochu širšie; je to „Podvodník mnohými tvármi“; výraz Antikrist sa podľa nich vzťahuje na všetkých, ktorí popierajú to, čo biblia hovorí o Ježišovi Kristovi, ktorí odporujú jeho kráľovstvu (pozri *Božie kráľovstvo*) a ktorí zle zaobchádzajú s jeho nasledovníkmi; ďalej uvádzajú, že „toto označenie zahrnuje tiež všetkých jednotlivcov, organizácie i národy, ktoré falošne prehlasujú, že zastupujú Krista, lebo ktoré sa neprávom stavajú do role Mesiáša tým, že trúfalo sľubujú veci, ktoré môže dosiahnuť iba Kristus, napr. Zaisťovanie pravého mieru a bezpečia

-je zavádzajúce hovoriť o Antikristovi v súvislosti s inými náboženstvami než s kresťanstvom; napriek tomu sa toto označenie užíva pre bytosti alebo postavy vyskytujúce sa v ľudovej tradícii *judaizmu* a *islamu*, nakoľko majú s Antikristom spoločné znaky, totiž tie, že prídu na konci dní a budú sa vydávať za spasiteľov a budú sa pokúšať ovládnuť svet, avšak vzápätí budú skutočným Spasiteľom porazení

-v judaizme sa charakteristike Antikrista blíži postava *Armilus*; bádatelia ako napr. J. Dan sa domnievajú, že ide o skomoleninu mena *Romulus*, a preto symbolizuje Rím; Armilus na konci dní má ovládnuť celý svet a zviestť všetky národy okrem Izraela na scestie; súčasne zabije Mesiáša, syna Jozefa, a Izrael vyženie do púšte; vtedy sa k Izraelu pripojí Mesiáš, syn Dávida, ktorý Armila zabije a nstolí mesiášsky vek; Armilus sa neobjavuje nikde v Biblii ani v *Talmudu*, vyskytuje sa v krátkych anonymných spisoch, ktoré vznikali väčšinou na Blízkom východe od 7.-12.st.; Armilus nie je súčasťou oficiálnej židovskej eschatológie; Armilus je v niektorých z týchto spisov označovaný ako „ten, ktorého národy nazývajú Antikristom“

-v islamskej eschatológii sa vyskytuje postava menom *Dadžďžal* (arab.: الدَّجَّال / ad-Dadžďžal – „klamár, podvodník“, často v spojení المسيح الدَّجَّال / Al-masíh ad-dadžďžal – „falošný mesiaš“; meno Dadždžal pochádza najskôr zo sýrsko – aramejského Mešicha degala; v islame označuje falošného mesiáša, ktorý bude po záverečnej bitke, ktorá sa má odohrať pri Jeruzaleme, porazený a zabitý Isou (Ježišom) pri jeho návrate na zem (pozri *parúzia*)

-antikrist v umení, filmoch a literatúre je zobrazovaný ako klamár, púšiteľ, zvodca, symbol zla; vo filmoch a knihách je často vtelený do *dietťaťa*, má magické schopnosti, ničí a usmrcuje nevinných ľudí; je tu zrejmy *archetyp* protikladu detskej čistej a diabolskej mysle

<http://da.wikipedia.org/wiki/Antikrist>

<http://cs.wikipedia.org/wiki/Antikrist>

<http://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Antichrist>

<http://heresyandbeauty.wordpress.com/2010/11/14/matthias-gerung-ant-the-antichrist/>

<https://en.wikipedia.org/wiki/Antichrist>

Antikrist na Leviatanovi (Liber floridus, 1120)

M. Wolgemut, W. Pleydenwurff, H. Schedel: Siedmy vek sveta. Príchod Antikrista (kolorovaný drevoryt, Norimberská kronika, 1493)

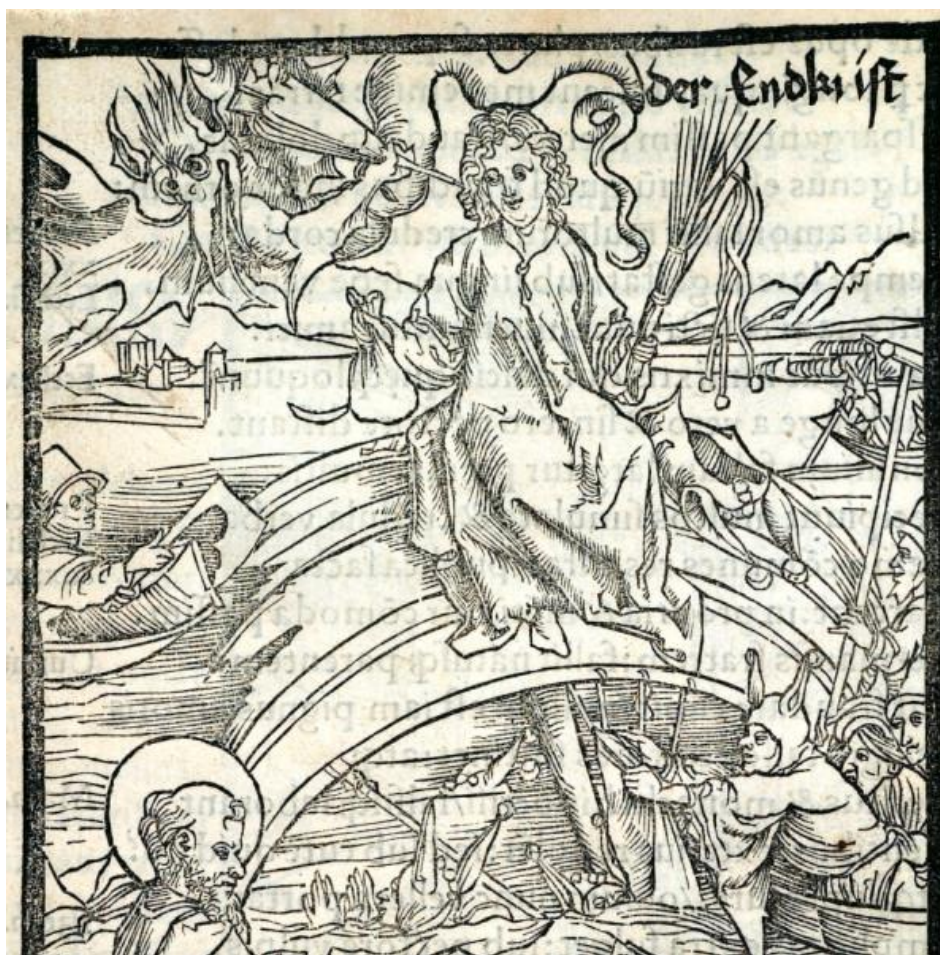
H. Schedel (tlač): Siedmy vek sveta. Príchod Antikrista (Norimberská kronika, 1493)

L. Cranach st.: Pápež ako Antikrist predáva odpustky (1521)

Herada z Lanberga: Antikrist ako kráľ podnecujúci upaľovanie ľudí (iluminácia z Hortus deliciarum, 12.st.)

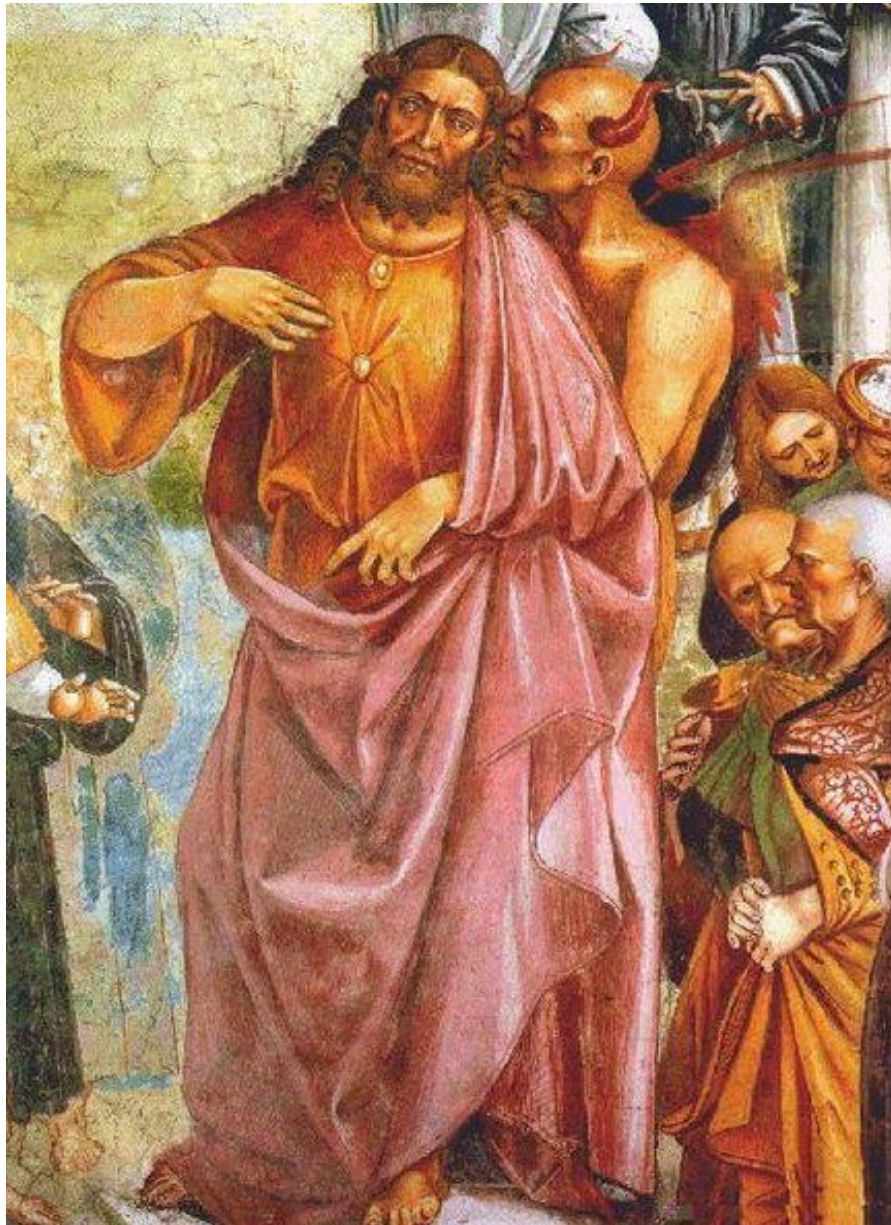
A. Dürer, Johann Bergmann (vydavateľ): Antikrist (drevoryt z knihy S. Brandta „Lod' bláznov“, 1498)

Satan ako Antikrist (stredoveká iluminácia)

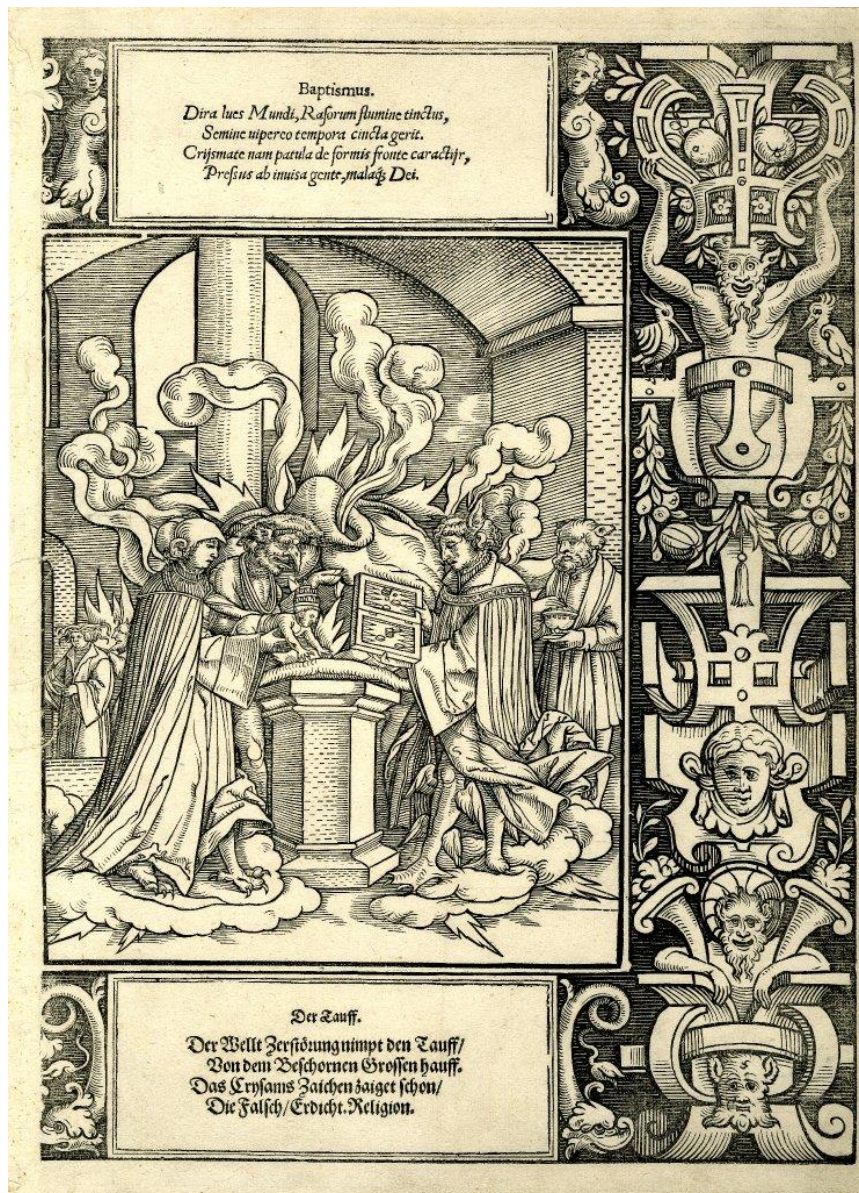
Majster z Torcella: Peklo. Satan drží dieťa Antikrista (detail mozaiky Posledného súdu z baziliky v Torcello, 12.st.)

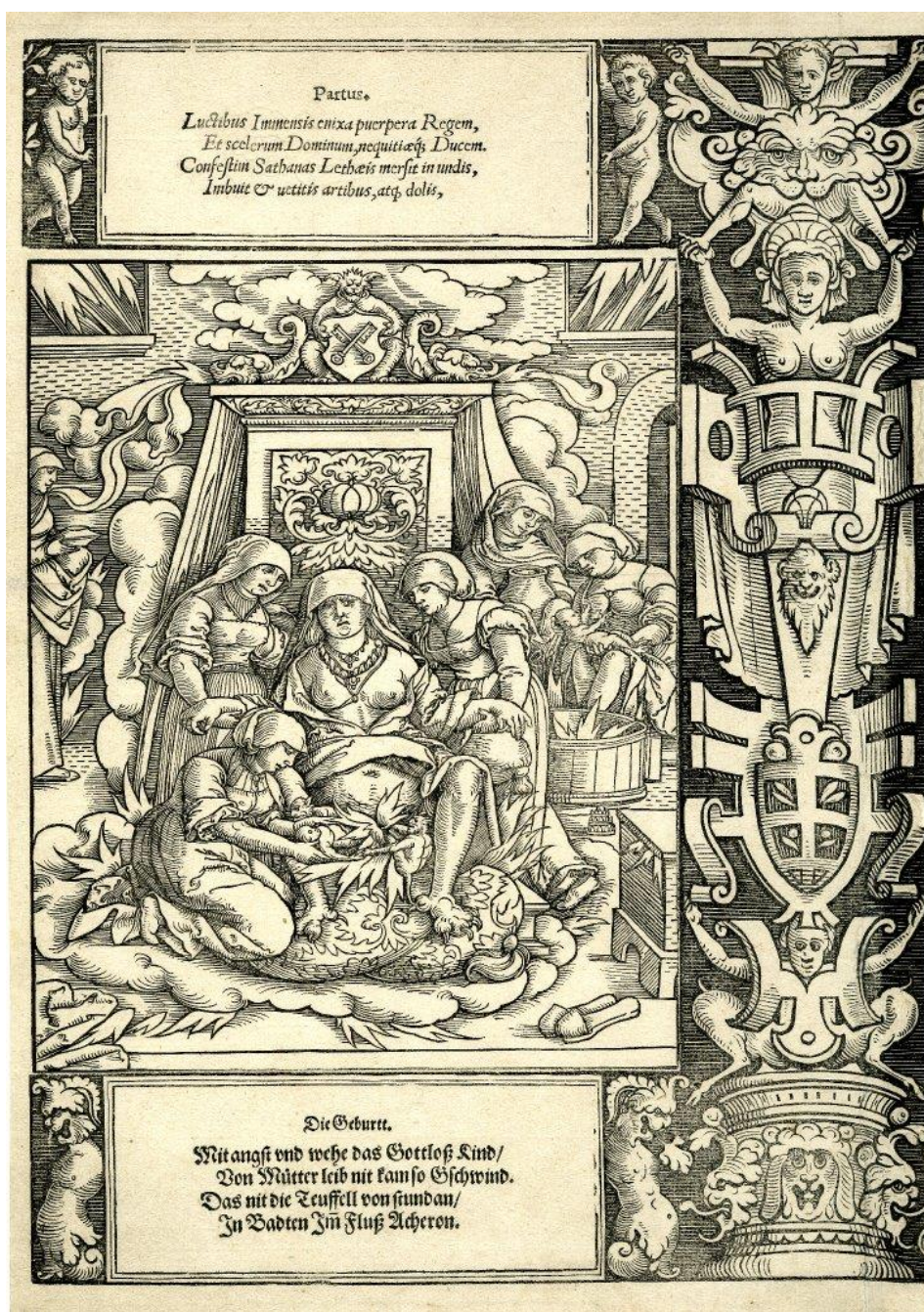
L. Signorelli a jeho škola: Satan našepkáva Antikristovi (detail z Kázne Antikrista, Katedrála v Orvieto, Taliansko, 1501)

H. Brosamer: Sedem hláv Martina Luthera. Luther ako Antikrist (rytina z knihy Johanna Cochela: Sieben Köpfe Martini Luthers, 1529)

M. Gerung: Krst Antikrista (1544-1558)

M. Gerung: Narodenie Antikrista (1544-1558)

M. Gerung: Antikrist na tróne, obklopený predstaviteľmi rímskej cirkvi ako konzultantmi (1548)

antikva - z lat. antiquus/antikus – „starý, starobylý“

Baleka: v Čechách tiež *latinkové písmo*, *latinka*; tlačové písmo vytvorené v 15.st. z *minuskuly humanistickej* (v nej obrodene litery rímskych *kapitál*, *minuskuly karolínskej*); odrazila sa v nej dobová pozornosť k odkazu *antiky*: *serify*, *tieňovanie*, *okružle tvary písma* (pozri *romana/litera romana*, *litera tonda*); v Benátkach antikva zdokonalená 1469 tlačiarňami J. a W.Speirovcami (de Spira), N.Ch.Jensonom, A.Manutiom (k nej urobil *kurzív*); ďalej ju zdokonaľovali Leonardo da Vinci a Dürer; postupne vytvorené rôzne typy (pozri *antikva francúzska*, *antikva anglická*); rezom blízka je renesančnej antikve *antikva medievalová* (pozri *medieval*); vývoj antikvy vyústil do *grotesku* a *egyptienky*; v období knižnej obrody (pozri *krásna kniha*) vzniklo 1890 písmo *Golden type/Zlaté písmo* W.Morrisa, nadväzujúce na *antikvu benátsku*; pozri *gotikoantikva*, *garamond*, *transnacional*, *modern*, *bastarda* z roku 1900, *groteskantikva*; *biatec*

<http://cs.wikipedia.org/wiki/Antikva>

<http://da.wikipedia.org/wiki/Antikva>

antikva anglická - typ širšej a jemnejšej *antikvy*; nie je to termín, iba geografické vymedzenie

antikva benátska - základný typ *antikvy*, vytvorený *Jensonom* v Benátkach 1470; na ňu nadväzuje *Golden type/zlaté písmo* z 1890 vytvorené W.Morrisom; (synonymum pre *antikvu Jensonovu* ?); pozri *romana, littera romana*

antikva francúzska - typ *antikvy* so silným tieňovaním; nie je to odborný termín, iba geografické vymedzenie

antikva Jensonova - vytvorená benátskym *typografom* a kníhtlačiarom N.Ch.Jensonom (1420-1480); okrúhle stojaté písmo, dobre čitateľné, zodpovedajúce *latinskému písmu*; vzor pre konštruované *antikvy* A.Manutia (1449-1515), E.Walkera (1851-1933), W.Morrisa (1834-1896), O.Menharta (1897-1962) atď.; (synonymum *antikvy benátskej* ?); pozri *littera romana, romana; minuskula*

antikva medievalová - medieval

antikvariát - z lat. antiquus/antikus – „starý, starobyľý“; obchod so starými písomnosťami, knihami, *umeleckou grafikou, autografmi*; pozri *Dielo, Artia*

antikvarium - z lat. antiquus – „starý, starobyľý“; pôvodne zbierky gréckych *diel a starožitností*, zakladané od čias *Augustových* (†14); v antickom *Ríme* (pozri *inventár zbierok*); v renesancii názov pre zbierky antického umenia a starožitností (pozri *ikonografia*); v 18.-19.st. vznik veľkých súkromných aj verejných zbierok antického umenia; pozri *antikvita; galéria, múzeum; zberateľstvo; Elginove mramory; Museo nazionale* (v Neapoli); porovnaj *lapidarium*

Antikvarium (v Mníchove) - *múzeum*, ktoré vlastní najznámejšie vyobrazenie *Odysea* na váze v *geometrickom štýle* z 8.st.pr.Kr.; ďalej vázu s vyobrazením *Penthesileie*; pozri *Iason a drak*

antikvita - 1.staroveké grécke a rímske *diela*, najmä sochárske, cítené ako protiklad k stredovekému a súčasnému umeniu; pozri *antikvarium, antika, antiky*
2.*starožitnosť*

antiky - *antikvity*

Antilochos - v *gréckej mytológii* syn *Nestora*, ktorý sa obetoval pre svojho otca a zachytil vlastným telom oštep hodený do jeho otca

antilopa - lat. antalops; ďalšie názvy *Antula, Antule, Aptalon, Aptalops, Autalops, Autula, Entulla*;

pozri *mudrá; hornoegyptská koruna; zvierá*

-podľa stredovekých *bestiárov* je antilopa divé a nepolapiteľné *zvierá*; poľovník ju môže chytiť iba keď sa chce napiť a priblíži sa k rieke *Eufkrat*; na brehu rieky rastú husté húštiny stromov, v ktorých si antilopa rada hrá a vyvádza; jej parohy sa často zakliesnia vo vetvách; antilopa nemôže z pasce uniknúť a začne kričať; poľovník sa musí ponáhľať, lebo v opčnom prípade s zvierá svojimi rohmi ako píly môže oslobodiť

-v alegórii dva rohy antilopy predstavujú *Starý a Nový zákon*, ktorým sa ľudia môžu vymaniť zo zovretia hriechu; ľudia tiež upozorňujú, že sa nesmú „hrať v húštinách svetskosti“, kde radosť zabíja dušu i telo

- v *heraldike* sa objavuje častejšie hlava antilopy ako celé zvierá

<http://bestiary.ca/beasts/beastgallery137.htm>

Poľovník zabíja antilopu zakliesnenú vo vetvách (British Library, Harley MS 4751, Folio 5v)

Poľovník zabíja antilopu zakliesnenú vo vetvách (Bibliothèque Nationale de France, lat. 14429, Folio 109V)

Poľovník zabíja antilopu zakliesnenú vo vetvách (Bibliothèque Nationale de France, lat. 3630, Folio 76v)

Poľovník zabíja antilopu zakliesnenú vo vetvách (Bibliothèque Nationale de France, lat. 6838B, Folio 3v)

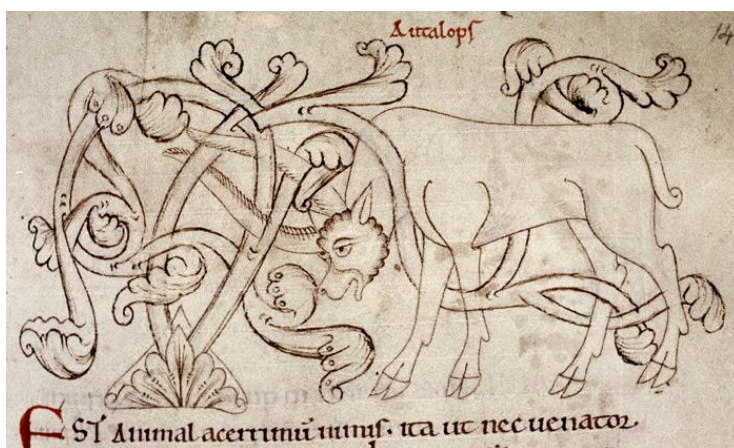
Antilopa zakliesnená vo vetvách (Bibliothèque Nationale de France, fr. 1444b, Folio 241v)

Antilopa zakliesnená vo vetvách (Bibliothèque Nationale de France, lat. 10448, Folio 119v)

Antilopa zakliesnená vo vetvách (De bestiis od Huga de Folieto, neskoré 13.st.)

Antilopa zakliesnená vo vetvách (bestiár z Historia Vandalorum od Victora Vitensis, 1110-1130)

Antilopa zakliesnená vo vetvách (Žaltár kráľovnej Mary, zač.14.st.)

Antilopa (Žaltár kráľovnej Mary, zač.14.st.)

Antilopa (Bodleian Library, MS. Bodley 533, Folio 7v)

Poľovník zabíja antilopu zakliesnenú vo vetvách (Ashmole Bestiár, 13.st.)

Poľovník zabíja antilopu zakliesnenú vo vetvách (Britská knižnica, Royal MS 12 F. xiii, Folio 9V)

Poľovník zabíja antilopu zakliesnenú vo vetvách (anglický rukopis, Kongelige Bibliotek, Gl. KGL. S. 1633 4°, Folio 5R, 15.st.)

Poľovník zabíja antilopu zakliesnenú vo vetvách (anglický rukopis, Kongelige Bibliotek, Gl. KGL. S. 3466 8°, Folio 23R, 1300)

Poľovník zabíja antilopu zakliesnenú vo vetvách (Merton College Library, MS. 249, Folio 4r)

Poľovník zabíja antilopu zakliesnenú vo vetvách (anglický rukopis, Morgan Library, MS M.81, Folio 9V, 1185)

Poľovník zabíja antilopu zakliesnenú vo vetvách (Múzeum Meermannno, MMW, 10 B 25, Folio 4R, 13.st.)

P. van der Borcht: Poľovník zabíja antilopu zakliesnenú vo vetvách (16.st.)

Mwamed Chiwaya (tingatinga)

antilopa konská - pozri *katoblepas*